

**Пагаворым пра асобу работніка культуры. Пра тое, што яна заўжды павінна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі. І ўсе мерапрыемствы, якія ладзяцца сёння ў бібліятэках, клубах, музеях, дамах рамёстваў, павінны будавацца на спалучэнні “фактаў жыцця і фактаў мастацтва”. Тэма, прама скажам, няпростая, праблемная. Так, няма культуры без асоб, якія кладуць жыццё на алтар народнага мастацтва. Але ці шмат у нас фестывалюў, конкурсаў, устаноў, якія носяць імя выбітнага работніка культуры: музыканта, фалькларыста, кіраўніка аддзела? Адзінакі! Брэсцкая харэаграфічная школа мастацтваў імя Вячаслава Пагодзіна, Веткаўскі музей стараабрадніцтва і народных традыцый імя Фёдара Шклярава, ды ў Асіповічах раённы фальклорны фестываль наступнага года збіраюцца назваць імен колішняга начальніка аддзела культуры Васіля Налівайкі. Калі і ёсць дзе іншыя прыклады, я пра іх не ведаю.**

Яўген РАГІН

Дадзены матэрыял мне дапамаглі падрыхтаваць загадчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алена Макарава ды прафесары згаданай кафедры Святлана Майсейчук і Мікалай Каралёў. Менавіта яны сцвердзілі ці не адзін голас, што работнікі культуры прыйшлі на свае пасады, каб змяніць жыццё людзей у вёсцы, раённым цэнтрах, абласным горадзе. Таму і праца іх падобная на подзвіг. Масавік-зацейнік — гэта са сферы паслярэвалюцыйнага абслугоўвання. Чалавек, які адраджае нацыянальную традыцыю, захоўвае і мацуе народную спадчыну — са сферы сённяшняй культуры. Гэта ён забяспечвае працэс функцыянальна-структурных пераўтварэнняў у дзейнасці ўстаноў культуры, шукае шляхі да паляпшэння зместу і форм сацыяльна-культурнай дзейнасці насельніцтва ў адпаведнасці з сучаснымі патрэбамі, садзейнічае вырашэнню розных сацыяльных праблем сучаснага грамадства.

Казаў пра гэта, але нагадаю яшчэ. У СДК вёскі Юрацішкі вісіць плакат, напісаны рукой клубнага кіраўніка: “Наша праца — наша шчасце”. Напэўна, працуюць у сферы культуры і людзі, якія думаюць інакш. У адваротным выпадку не было б патрэбы ў гэтым артыкуле.

#### ПРА АЎТАРЫТЭТ

Што можа работнік культуры? Пераканаць на асабістым прыкладзе і стварыць такое культурнае асяроддзе, што любы з нас адчуе творчую патрэбу пакінуць след на зямлі. Ці не ў гэтым шчасце чалавека і сэнс ягонага жыцця? Інакш кажучы, прафесія работніка культуры — шчаслівая. Аднак не. Штосьці канцы з канцамі не сыходзяцца. Глядзіце, як вы самі пазіцыянуеце сябе: “Мы сціплыя”. І вам вераць. І чакаюць ад вас толькі забавак ды толькі строгага выканання заданняў, якія прыйшлі зверху, і руцінныя справы ад любой нагоды. На гэтай глебе, згадайце, колькі адмоўных кінаобразаў работнікаў культуры ўзнікла! Адзін толькі дырэктар палаца культуры Агураў з разанаўскай “Карнавальнай ночы” чаго варты! Згадваюцца яшчэ зафармалізаваныя ў творчых памкненнях культмасавікі з

Вакол кожнай такой асобы фарміруецца культурнае асяроддзе. Кінаакцёр гуртуе вакол сябе гледача? Безумоўна, бо дбае пра папулярнасць, аўтарытэт і сам ладзіць творчыя сустрэчы, ініцыюе фестывалі, канцэрты і прэс-канферэнцыі! Таму работнік культуры, які сядзіць у сваім кабінце, перакладае на стале старыя буклеты і чакае наведвальніка, не мае будучыні. Ды ён і не работнік культуры, а статыст. І не пра шчасце тут трэба казаць, а пра асабісты дыскамфорт. Пра камфортнасць для спажываючай культуры гаварыць у такім разе не выпадае.

Яшчэ адзін нюанс карпаратыўнасці. Алена Макарава лічыць, што важкі вынік сёння рэальны пры аб’яднанні ўсіх сіл культурнай сферы. І любое мерапрыемства бібліятэкары, клубныя ды музейныя работнікі павінны ладзіць разам. Менавіта пры такім падыходзе да справы да іх далучыцца астатняя інтэлігенцыя вёскі, райцэнтра: настаўнікі, урачы, служачыя. Імідж сферы пры гэтым толькі ўмацоўваецца.

#### ПРА РАСКРЫЦЦЁ АСОБЫ

Вернемся да таго, што аснова любой праграмы — еднасць

кручастым творчым шляху, як іх выпраўляла. А ўслед за культурнымі героямі такіх акцый стануць і ўсе сацыяльныя партнёры: урачы, настаўнікі, інжынеры, аграномы, прадпрыемствы і гэтак далей. Шоу-бізнес аб’яднаны эканамічнымі складнікамі, а сацыяльна-культурная дзейнасць — культуралагічнай тэрыторыяй. І вельмі важным падаецца агульнае разуменне, што мы “робім” культуру тут і цяпер, што бібліятэка пры гэтым не канфіліктуе з домам культуры, а музей — з цэнтрам рамёстваў. Толькі ў такіх абставінах мы — разам. І на Дзень бібліятэкі да калег абавязкова прыйдуць з

# Не асабістая сціпласць, а прафесійнае лідарства!

Усвядомце: вы прыйшлі, каб змяніць жыццё



мастацкіх стужак “Мая рыбачка” і “З жыцця тых, хто адпачывае”. Не знойдзеце станоўчых вобразаў сваіх калег і ў нашай літаратуры.

Дык што, работнік культуры аўтаматычна не трапляе ў лік рамантычных герояў? Катэгарычна не жадаю пагадзіцца. І гэта не філасофскія развагі, а вынікі навуковага аналізу той сітуацыі, якая склалася на сёння ў рэгіянальнай культуры. Культурганізатар — архаізм. Сённяшнія работнікі сферы — аніматары, сацыяльныя педагогі, прамоўтары, канцэртныя агенты, арт-менеджары... А любая ўстанова гэтай сферы забяспечвае асваенне, захаванне, стварэнне і распаўсюджванне культурных каштоўнасцяў. І ў такім выпадку кожны з вас, сцвярджае Алена Макарава, — лідар культурных працэсаў. Прыйшоў ужо час назваць клубніка ды бібліятэкара суб’ектам гэтых працэсаў. Выбар паслуг цяпер — неймаверны. Іх прапапоўваюць інтэрнэт, канцэртныя агенствы, прыватныя структуры. І работнік культуры не можа не ўсведамляць маштабы сваёй місіі.

#### ПРА КАРПАРАТЫЎНАСЦЬ

Прыйшоў на працу малады спецыяліст. Тут усё зразумела: ён знаёміцца з сацыяльным пашпартам дадзенай мясцовасці і пачынае працаваць аўтарытэт. Яму дапамагае старэйшы таварыш па працы. А як быць з тым, хто адпрацаваў усё жыццё, скажам, кіраўніком народнага тэатра і збіраецца на пенсію? Ён нарадзіў і паставіў на ногі сваё “дзіця”, перадаў справу маладому, заслужыў аўтарытэт у вясцоўцаў. І тут вельмі важна пры жыцці аддаць ветэрану належнае. Мы можам гэта зрабіць годна? Не заўжды. Доказ таму — пастаянныя лісты і тэлефанаванні ў рэдакцыю, змест якіх прыблізна адзін: адправілі на пенсію і нават “дзякуй” як след не сказалі. У такім выпадку карпаратыўныя сувязі губляюць трываласць і буюць крыўда.

Яшчэ адна памылка пры зносінах з ветэранамі воль якая. Алена Макарава пераканана, што мы выкарыстоўваем іх як сродак выхавання. А ветэран — не сродак, ён — мэта, рэальны герой, якому трэба аддаць належнае.

фактаў жыцця і фактаў мастацтва. Інакш кажучы, асоба мастацтва, культуры павінна быць у цэнтры мерапрыемства. Святлана Майсейчук тлумачыць, што самая прыдатная тут — асоба самога работніка культуры. А я зноў апелую да рэдакцыйнай пошты. Письмы пра работнікаў культуры самі работнікі культуры пішуць па нейкім трафарэце (як прадстаўленне да ўзнагароды), нецікава і не кранальна. Мы самі сябе не паважаем і карпаратыўны дух еднасці — толькі прыгожае словазлучэнне?

Магчымую крытыку прымаю і ў свой адрас. Нарыс ці замалёўка пра музейшчыка, бібліятэкара, рамесніка, клубніка — рэдкія госці на нашых старонках. З той жа прычыны: пісаць іх, каб вобраз раскрыць ды не сфальшывіць, вельмі цяжка. Але мы, журналісты, пастараемся, каб расповеды пра работнікаў культуры сталі на нашых старонках рэгулярнымі ды ёмістымі.

#### ПРА ПАКЛІКАНАСЦЬ

Мы прыйшлі да высновы, што работнік культуры — чалавек дзяржаўнай культурнай палітыкі, яе суб’ект. Ягоны абавязак — прымаць меры, каб жыццё кожнага было напоўнена падзеямі і эмоцыямі, каб людзі не віцкамі сябе адчувалі, а людзьмі зваліся.

Прэзентацыя асобы ў культурным асяроддзі — праект доўгатэрміновы і ў плане пярэдняга работнікаў культуры вельмі эфектыўны. Нагадаю, не для “выпячвання”, а дзеля канстатацыі прафесійнага гонару. І героямі такіх творчых сустрэч, як мне падаецца, павінны стаць не лепшыя з лепшых культуротнікаў, а ўсе яны без выключэння. Уяўляецца вечарыну, на якой, да прыкладу, пра кіраўніка вакальнага ансамбля раскажваюць не толькі калегі, але і суседзі, сябры, сваякі і родзічы? І паступова становіцца зразумела, як і для чаго асоба гэтая прыйшла ў прафесію, што паспела зрабіць, якія памылкі мела на па-

віншаваннямі клубніка і музейшчыкі. І — наадварот.

#### ПРА ЗААРГАНІЗАВАНАСЦЬ

Так, бязмежная арганізацыйная практыка не можа не стамаць. А чалавек пабочны не ўсведамляе, колькі высілкаў вымагае арганізацыя, скажам, канцэрта. Узгаданні, дамовы, кантакты... Гэтае нябачнае для многіх закуліссе таксама павінна стаць “пазрыстым”. Каб не казалі ў чыноўніцкіх кабінетах: “А нічога не робяць гэтыя работнікі культуры!” І яшчэ адна рэкамендацыя ад Алены Макаравай: нават у канцэртным канферансе павінен гучаць не афішыёз, а самае сяброўскае стаўленне да землякоў, што выконваюць нумары, ды яшчэ з поўным раскрыццём іх талентаў і станоўчых рыс характараў. А мы ўсё спрабуем капіраваць нейкія афішыйныя, бездрасныя выступленні, дзе музыка — фанарамная, а замест эмоцыі — пафас.

Мікалай Каралёў увогуле імкнецца паламаць стэрэатыпы. Маўляў, работнік культуры — менеджар, ён не павінен выходзіць, ён павінен стварыць умовы для самаразвіцця чалавека, прыцягваючы да справы носьбітаў культуры і даводзячы, што ўсе гэтыя дзеянні скіраваны на карысць соцыума, на стварэнне культурнай палітыкі ў дадзеным рэгіёне. І тут кожная структура рэгіёна, нават далёкая ад культуры, павінна працаваць менавіта на гэтую палітыку. А работнік культуры — галоўны каардынатар, ініцыятар і завадатар. Таму гаворка менавіта пра сферу культуры, а не пра яе інфраструктуру.

#### ЗАМЕСТ ЗАКАНЧЭННЯ

Аўтар гэтых радкоў, вялікі ідэаліст, вельмі хацеў бы, каб дадзены артыкул вы, шануюныя работнікі культуры і падпісчыкі “К”, перадалі для азнаямлення кіраўніцтва вашага раёна ці вобласці. Мо што-небудзь і скранецца з месца. Мо паболей заахвочванняў і павагі. Мо паменее інфарктаў і гіпертанічных крызаў.

У культуры разбіраюцца ці не ўсе, але развіваюць яе толькі пакліканыя.